

SIGNAL

MENTALE OMBYGNINGER – NYE VEJE TIL
RESSOURCEFULDHED

CEO GITTE ANDERSEN - WWW.SIGNAL-ARKI.DK

SPACE AS A STRATEGIC TOOL

SIGNAL

**CORPORATE
PERFORMANCE**

- Effective m2
- More synergy
- Improved operations
- Increased functionality

Higher productivity –
Increased knowledge sharing –
Increased interdisciplinary work –
Shorter reaction times –

**FACILITY
PERFORMANCE**

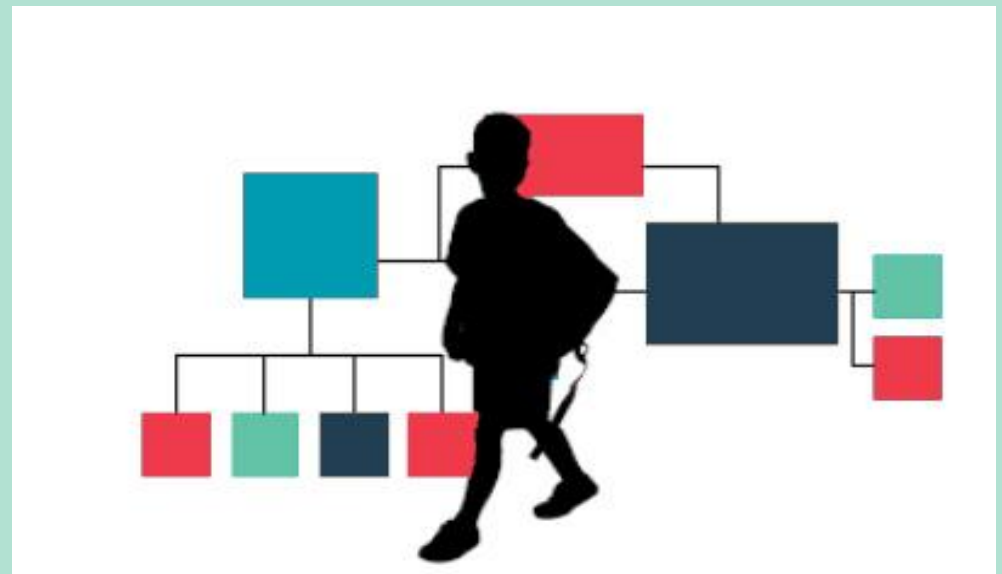
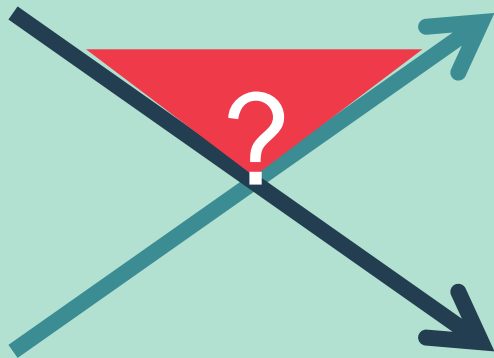
**PEOPLE
PERFORMANCE**

- Higher efficiency
- Better well-being
- Attracting and retaining staff
- Lower levels of stress and sick leave

TYPISKE UDFORDRINGER / kommunen som case

SIGNAL

- Overkapacitet / Underkapacitet
- Små institutioner nedlægges / sammenlægges
- Større institutioner skal rumme flere borgere
- I DK generelt stort vedligeholdelses efterslæb
- Der er finanskriser og vi skal spare – dvs. færre midler til velfærd
- Borgerne forventer øget service

Kapitalpensionen går på pension

Ring 70 30 96 13 og hør om den nye alderspensning

Nykredit

Sandy lammer
New York og stopper valgkampen

DAGENS TEMA Side 6

26
gange på 13 år blev lærer Pia Baastrup ansat i samme job

ØKONOMI Side 13

Al Jarreau svinger stadig

KULTUR Bogen

WORLD'S BEST DESIGNED NEWSPAPER

POLITIKEN

Tirsdag

30. oktober 2012
Årgang 128, Nr. 30
Pris 25,00
Kundecenter
Politiken 70 15 01 01
1. udgave
www.politiken.dk

Skolelokaler står gabende tomme

Folkeskoler udnytter reelt kun deres lokaler 50 procent, viser analyse fra arkitektfirma med speciale i ombygning af skoler.

UNDERVISNING

DORRIT SAJEZ

De dyrt indrettede faglokaler udnyttes mindre end en tredjedel af skoledagen. Kantine ligger øde og forladt tre fjerdedele af skoledagen. Grupperummene bruges kun en femtedel af tiden.

Det viser en omfattende analyse, som

firmaet Signal Arkitekter har gennemført på over 50 skoler fordelt over hele landet.

»Masser af lokaler står gabende tomme. Samtidig skal kommunerne spare og spare, og både elever og lærere klager over mangel på plads», siger direktør Gitte Andersen fra Signal Arkitekter, som sidder med i børne- og undervisningsminister Christine Antorinis (S) dialoggruppe om Ny Nordisk Skole.

Firmaet har gået rundt på de mange skoler tre gange om dagen mellem kl. 8 og 13 og åbnet samtlige døre og konstateret, om rummet er i brug og til hvad. Der-til kommer interview med lærere og elever om deres ønsker og behov. Direktør Gitte Andersen efterlyser, at skolerne Leks. bruger faglokalerne til flere formål og underviser i en del af kantine.

Formand for Foreningen af Skoleledere Anders Balle er enig i analysen.

»Den gængse indretning af skoler følger svinstaldsprincippet med en foder-gang og båse ud til siderne. På mindre skoler ser man, at de både har et hjem-kundskabslokale og et sløjdelokale stående, som måske bruges fire timer om ugen. Men vi er jo vant til at gøre det så-dane, siger Anders Balle.

Kunne I i virkeligheden klare jer med mindre plads?

»Ja, hvis vi tænker skole og undervisning på en anden måde og lærer at udnytte kvadratmeterne bedre.

Ifølge en undersøgelse fra 2008 foretaget af Skole og Samfund havde over halvdelen af skolerne problemer med indekli-mat. Og de fleste klasseværelser er mindre end 45 m², hvor Danmarks Lærerforening anbefaler 60 m² som minimum.

På den politiske ønskeseddel står, at skole og fritidsordning skal tænkes sam-

Den gængse indretning af skoler følger svinstaldsprincippet

Anders Balle, formand for skolelederne

tænkning er en barriere, mener Gitte Andersen. Det afviser Jørgen Braun Christensen, som er arbejdsmiljøkonsulent i Danmarks Lærerforening.

»Jeg oplever ikke, at der er berøringsangst for at gøre tingene på nye måders, siger han. Dog er det vigtigt for lærerne at

bevare princippet om, at hver klasse skal have sit eget rum.

»Alle lærere er interesserede i, at klassen har et stamlokale: Her hører vi til, det er vores klasse, som vi kan udsmykke og dekorere og sætte vores præg på, siger han.

Hos Kommunernes Landsforening kan formand for børn og ungeudvalget Jane Findahl (SF) ikke genkende billedet af, at der står så mange ledige kvadratmeter hen.

»Rigtig mange kommuner er ved at bygge om og bygge nyt, så billedet er uendeligt forskelligt. Men det må da være fedt for en kommune at få at vide, at de kan bygge om i stedet for at bygge ud, siger hun.

dorrit.sajez@pol.dk

»Vi kunne starte med at lade...»
1. sektion side 9

POLITIKEN MENER

Helt blæst

Arsager til ekstremt vejr er tabu i præsidentvalget.

Uvejret kunne have været et alarmopkald i sidste time. Men orkanen Sandy, der har bragt den amerikanske østkyst i undtagelsestilstand og midlertidigt sat præsidentvalgkampen på standby her en uge før valget, har ikke løftet klimaforandringer op på dagsordenen. Mærkeligt nok, for det samme skete under republikanernes konvent i august, da orkanen Isaac skabte stilhed i valgkampen.

Den oplagte kobling er tilsyneladende så kontroversiel, at ingen tør stige det åbent: Det amerikanske rumprogram, Nasa, har ellers klart konkluderet, at de stadig hyppigere og voldsommere orkaner er direkte

Siden er redigeret/layoutet af:
De Friis Larsen/Christine Viers Larsen

SKOLEN SKOLE | 9

»Vi kunne starte med at lade dørene stå åbne«

Selv inden for skoletiden udnyttes de mange dyre kvadratmeter kun meget lidt, viser stor undersøgelse fra arkitektfirma.

INTERVIEW

DORRIT SAIETZ

Alt for meget plads går til spilde på de danske folkeskoler, fordi hverken lærerne eller kommunalpolitikere tør tænke nyt og utraditionelt. Det er budskabet fra firmaet Signal Arkitekter, som har analyseret godt 50 folke-

skoler over hele landet. Under deres rundgange på en konkret, men typisk skole har Signal Arkitekter blandt andet observeret:

Små og trange klasselokaler med dårlig luft og lys. Samtidig ligger store gang- og fællesarealer øde hen.

Et IT-lokale havde 0 procent aktivitet i hele observationsperioden. Fem faglokaler i udsloolingen stod ubenyttede på samme tid.

Et stort, smukt og velindrettet billedkunstlokale stod ubenyttet hen samtlige dage. Et forberedelsesrum til lærerne blev kun set brugt én gang i observationsperioden.

»På skolerne har man skabt en kultur, hvor lokaler, man ikke bruger, skal stå aflåste. Vi kan jo starte med at åbne dørene og lade dem stå åbne, så både lærere og

elever kan se, hvor mange kvadratmeter de egentlig har, siger direktør i Signal Arkitekter Gitte Andersen.

Nye tanker i nye rum

Det farlige fysikudstyr kan låses inde i et skab eller depot, og så kan skolens rum udnyttes på både kryds og tværs.

Faglokaler kan slås sammen, så de kan bruges til flere funktioner - hvorfor have ét faglokale til billedkunst og et andet til håndarbejde? Faglokalerne kan også flyttes ud i 'satellitter', som er fælles for flere skoler, og hvor eleverne tilbringer hele dage eller uger i træk.

Det kan blive anledning til at tænke nyt, mener Gitte Andersen: »Man kunne bruge sløjfeloaleet til anvendt matematik og arbejde med geometri ved at bygge figur eller gennemføre engelskundervis-

ning i formningslokalet, hvor alle de floote genstande, man har lavet, står udstillet i smukke montere. Og så kunne man konvertere alle de ledige kvadratmeter til gruppearbejdspladser, studiepladser og fede huler til eleverne, som de efterspørger. Og man kunne give lærerne de forberedelsespladser og teamrum, som de siger, at de mangler, siger hun.

Men også uden for selve skoledagen er der store muligheder for at tænke på tværs. Hvis kommunen kortlægger hele sin bygningsmasse, kunne mange tilbud samles på færre adresser.

Inviter lokalsamfundet ind

»Hvorfor ikke lade den lokale parkourklub komme på skolen om eftermiddag-

en eller invitere pensionisterne ind i den store kantine og skolekøkkenet og lave økologisk madklub, hvor børn og forældre kan spise for 35 kroner per måltid, spørger Gitte Andersen.

Hvis fritidstilbuddene rykkede ind på skolen, kunne forældrene slippe for at køre børnene rundt efter skoletid. Kommunerne kunne spare mange millioner på drift, vedligehold og opvarmning af tomme lokaler og kunne i stedet flytte penge over til borgerne, mener hun.

»Men vi oplever gang på gang, at kommunalpolitikere bestiller analysen, men får berøringsangst for at føre det ud i livet. De er bange for, at borgerne skal tro, det er en spareøvelse, så de vil hellere bygge om og bygge ud, siger hun.

Også erhvervsskoler, gymnasier og professionshøjskoler har 50 procent tomme lokaler mellem klokken 8 og 14, viser Signal Arkitekters mange analyser.

»Det handler ikke om store bygninger og mange penge, men om at udnytte de ressourcer, vi har, midt i en finanskrise, siger Gitte Andersen.

dorrit.saietz@pol.dk

LES MERE PÅ signal-arki.dk

SØNDAG 09. DECEMBER 2012

MORGENAVISEN
Jyllands-Posten

Åbne arbejdsrum kan skabe profit i virksomheden

Skrivebordene i danske virksomheder står tomme i halvdelen af arbejdstiden. Større fokus på indretning vil gøre det markant nemmere for virksomhedernes medarbejdere at samarbejde, dele viden og forbedre bundlinjen, viser ny rapport.

KRISTIAN FOSS BRANDT | karriere@jp.dk

Åbne kontormiljøer, som her hos Deloitte, kan skabe bedre energi på arbejdspladsen – og dermed bedre resultater.
Foto: Thomas Wersten Dinesen/Deloitte

Både offentlige og private virksomheder ødsler værdifulde ressourcer væk på tomme lokaler. Samtidig mister de oplagte muligheder for at dele viden, opbygge relationer og tænke innovativt.

En rapport fra konsulentvirksomheden Signal Arkitekter, der rådgiver offentlige og private virksomheder i at designe og forbedre arbejdsrummet på arbejdspladsen, viser, at medarbejdere i videtunge private virksomheder og landets kommuner og styrelser ikke bruger deres skriveborde mere end 50 pct. af arbejdstiden.

»Der er forskel på arbejdspladserne, men det går gennemsnit er, at medarbejderne er væk 50 pct. af tiden, og med de tal er det indlysende, at virksomhederne og de kommunale arbejdspladser spender penge på en masse uudnyttede ressourcer. Den nuværende indretning af tårntrivia af private og kommunale arbejdspladser giver usandsigt spild, som man kan undgå ved at udnytte de fysiske rammer bedre,« siger Gitte Andersen, der er adm. direktør i Signal Arkitekter. Men det er ikke kun kvadratmeterpladsen, som virksomhederne kan vinde på. I dag er der et betydeligt

behov for, at medarbejdere deler viden, og de yngre generationer er opdraget i en digital kultur, der forudsætter fællesskaber, hvor man videndeler.

»Vi arbejder på en anden måde i dag, end vi gjorde, da bygningerne blev bygget. Virksomhederne har brug for aktivitetsbaserede arbejdspladser, som netop skaber et arbejdsmiljø, hvor det er nemt at kommunikere, dele viden og udvikle en bedre service. Det har de mange steder svært ved, fordi medarbejderne sidder adskilt og ikke taler sammen,« siger Gitte Andersen.

Skift med individuelle pladser

Hos virksomheder har igennem 12 år indsamlet data om, hvilke arbejdsaktiviteter danskerne løser i løbet af dagen, og hvor mange kvadratmeter virksomhederne anvender på eksempelvis lederes kontorer og fælleskontorer. Ifølge Signal Arkitekter går de samme tendenser igen i de fleste virksomheder – det vil sige både små, mindre og store samt i det offentlige, bl.a. kommunerne.

»En aktivitetsbaseret arbejdsplads anno 2012 reducerer eller fjerner helt de individuelle kontorer. Man skal nedbygge silotænkningen og

sørge for at medarbejderne kan arbejde på tværs af alle afdelinger. Rummene skal give mere plads til mange forskellige aktiviteter og bordene skal ikke være fastlåst til en enkelt medarbejder. »Free seating« er med til at opløse de låste arbejdsrutiner og er med til at skabe et mere dynamisk samarbejde mellem medarbejderne,« siger Gitte Andersen.

Profit på bundlinjen

Mens den økonomiske krise fortsætter, anvender stadig flere topvirksomheder indretningen af deres virksomhedslokaler som et aktivt redskab til at højne deres »performance«.

Hos virksomheder som Carlsberg, Deloitte, Dong og brancheforeningen Dansk Industri nytænker man medarbejdernes arbejdspladser, fællesrum, stillerum og de fysiske rammer, så medarbejderne og ledere arbejder mere effektivt. Og stadig flere af de allerstørste virksomheder følger trop. De ser nemlig potentialet i at tænke interaktion og kommunikation ind i kontorlokalerne, så indretningen øger medarbej-

Fortsættes ►

HALV TID PÅ KONTORET

Nye tal fra konsulentvirksomheden Signal Arkitekter, der rådgiver offentlige og private virksomheder i at indrette deres arbejdsrum, viser, at medarbejdere i bl.a. videtunge virksomheder og landets kommuner, ikke bruger deres arbejdsplads – det vil sige bord og stol – i 50 pct. af arbejdstiden. Tallene baseres på en række undersøgelser af, hvordan cirka 21.000 medarbejdere arbejder og bruger faciliteterne på kontoret.

Siden 2008 har Signal Arkitekter undersøgt og indhentet data fra arbejdslivet i 20 kommuner landet over. Overordnet har Signal Arkitekter siden 2008 indhentet data på arbejdslivet i cirka 120 offentlige og private virksomheder.

Med åbne kontorer uden faste pladser og mødelokaler, der ikke kan booles i forvejen, kan man skabe en dynamik på arbejdspladsen, som passer bedre til nutidens arbejdsopgaver. Foto: Thomas Wersten Dinesen/Deloitte

deres performance.

Carlsberg, der netop er flyttet ind i helt nye kontormiljøer fra Vesterfælledvej 100 i København til nummer 6 længere nede ad gaden, er en af de virksomheder, som har ændret de fysiske faciliteter for at skabe ekstra »handkraft« og »forenkling«, forklarer HR-direktør hos Carlsberg, Thomas Kolber.

»Med flytningen går vi væk fra de traditionelle kontorer med lange gange og adskilte rum, hvor folk sidder hver for sig og arbejder i siloer. Vi har i stedet skabt et aktivitetsbaseret hus, hvor vi har store åbne arbejdsområder, og hvor alle kan komme i kontakt med hinanden. De mindre lokaler vil vi rykke ind i, reorganisere samarbejdet og

skaber en idémæssig dynamik og spændighed, som vi på sigt er sikre på vil manifestere sig i en øget omsætning,« fortæller Thomas Kolber.

Han mærker allerede, hvordan de nye åbne pladser giver mere dynamik og transparens mellem medarbejderne imellem.

»I dag har vi ikke nogle kontorer, men vi har specielt indrettede rum, der understøtter de traditionelle mødelokaler. Desuden har vi rum, der skal understøtte funktioner, som hvis du har brug for at tegne eller stå op, osv. Desuden er folk jo placeret ved siden af hinanden i forhold til, at de skal arbejde sammen og ikke hver for sig. Det skal nok give resultater,« siger Tho-

Fortæl du er excellent Systematik. Dokumentation. Udvikling

Hvis du gør noget godt, er der ingen grund til at holde det hemmeligt. Bureau Veritas hjælper dig med at dokumentere din indsats inden for kvalitet, miljø, kemi, arbejdsmiljø, sikkerhed og social ansvarlighed, så du kan styrke dialogen med dine kunder. Og ved at fastholde fokus på løgbedringsmuligheder, bliver du endnu bedre. Måske endda excellent. Det er da værd at fortælle.

Bureau Veritas Dlitenborggade 1B DK-7000 Fredericia Telefon 77 31 10 00 www.bureauveritas.dk	Bureau Veritas Østbanegade 55, 2. sal DK-2100 København Ø Telefon 77 31 10 00 www.bureauveritas.dk	Bureau Veritas Vestraftsgade 1 DK-4700 Esbjerg Telefon 77 31 10 00 www.bureauveritas.dk	Bureau Veritas HSE Birkerosevej 7 DK-6000 Halding Telefon 77 31 10 00 www.bureauveritas.dk
---	---	--	---

www.bureauveritas.dk

Move Forward with Confidence

Adm. direktør for Signal Arkitekter, Gitte Andersen, mener en række virksomheder kunne have god hjælp af at omlokere på kontoret. Foto: Signal Arkitekter
mas Kolber.

Ingen spærreløse

Det samme gælder for konsulenthuset Deloitte, hvor der er 1.500 medarbejdere. Her har man også kun opsat 1.000 arbejdsborde. De mere end halvdelen af medarbejderne sjældent er til stede. Mange er nemlig på besøg hos kunder, på kursus eller på ferie, forklarer Ole Ferbing, som stod i spidsen for bygge- og change-managementprojektet hos Deloitte. »Ændringen af kontormiljøet til langt færre borde har betydet, at vi i dag har flere uudnyttede skriveborde og bedre faciliteter til glæde for alle. Da hele ledelsen i Deloitte valgte at »bo åbent« uden egne kontorer, kunne alle se, at der ikke var tale om en spærreløse, men en anden måde at arbejde sammen på. Det øgede samarbejdet og det samlede output i Deloitte,« fortæller Ole Ferbing.

Han mener ikke, at de nye fælleskontorer er med til at skabe gener hos medarbejderne – tværtimod.

»Det skaber en bemærkelsesværdig ro. Arkitekt-skabe bliver mere »væge« i de store rum, og det betyder, at hver person maksimalt kan se seks-syv mennesker omkring sig. Skal man tale med andre, går man i møderum, og så har vi en klar »vi-taler-så-politik«. En anden positiv effekt har været, at vi gennem den transparente og fleksible indretning signalerer troværlighed og åbenhed, som tiltrækker de bedste unge i dag,« siger Ole Ferbing. ■

Debatten er i fuld gang OGSÅ i Norge

SIGNAL

Kjøpe tilgang

Gitte Andersen i det danske arkitektkontoret Signal har nytenkende arkitektfirmaet hevder at man i offentlig anvendelse.

Vi har med våre analyser, dokumentert at vi kan ved å utfordre vanetenkningen for hvordan rom ar Rum skaber Resultater.

Særlig unge menneskers deling av låter via tilgangen til noe er like mye verdt som å kjøpe CD-er. Hvorfor ikke overføre tankegangen til ar

Signals grunntenkning er at skolen kan fremherskende privat eierskap til de eksister

Sammenlignet med omfattende ombyggnir eksempel kan skolene forlenge undervisni i fellesområdene: Å kunne tilby små rom kapasitet kan utnyttes bedre til læring o arbeidsstasjoner i ganger og fellesrom.

I stedet for at lærerne forlater skol ressursbruk gjøre flere av sine forbe språkkurs, voksenopplæring og annen lotte.sandberg@aftenposten.no

Skolerommet må brukes

Mesteparten av tiden står skolers rom tomme i Norge. Det er knapt en miljøvennlig ressursbruk.

Kommentar

Lotte Sandberg kommentator

Publisert: 07.jan. 2013 10:24 Oppdatert: 07.jan. 2013 10:24

Hvert år genererer nordiske storkjøkken hele 840 000 tonn matavfall. Det tilsvarer utslippene fra 800 000 personbiler. Vennlig dytt kan nytte: Gjennom å gå ned en tallerkenstørrelse ved buffeter på utvalgte restauranter, er matavfallet redusert med hele 20 prosent. Kan man også spare utslipp ved å tenke nytt om for eksempel arealbruk i offentlige bygninger?

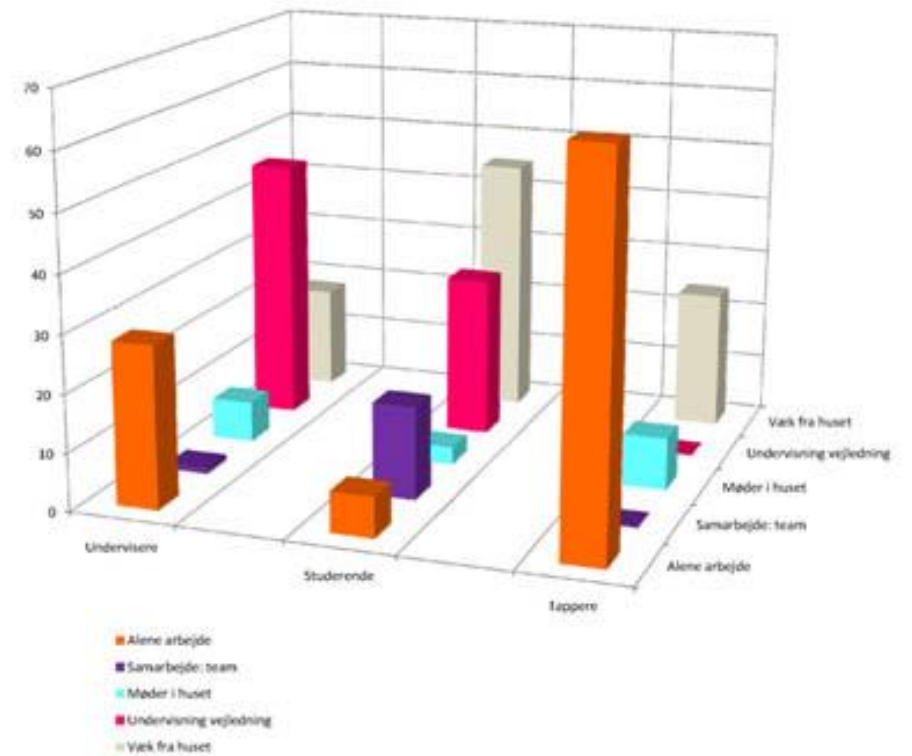
Skolene lider

Norge og Oslo er som kjent full av gamle skolebygninger. Disse har ikke blitt vedlikeholdt, og flere er nå under en høyst tiltrengt rehabilitering. Små grendeskoler legges ned i høyt antall, til fordel for stordriftens fordeler. Vi ser den samme utviklingen i byene, der sammenlåinger nå utgjør en regelbundet aktivitet. Det er liten tvil om at man både ønsker å spare inn penger på skolefeltet og reformere det. Men hvorfor spare akkurat her, og er prioriteringen riktig? De siste årene har man diskutert hissige hvorvidt skolene skal opprettholde klasserom, eller om såkalte baseskoler gjør nytten. Har debatten en riktig målsetning? Også skolene viser seg å være underlagt en uheldig reformiver, og jeg tilhører undervisningen i klasserom. Men mens lærere, foreldre og andre klasseromsskole, kommer vi aldri inn på hvorvidt skolens rom brukes og andre bruk av offentlige rom. Parallelt med skolebygningene står tomme vaner og roller utfor

07. JANUAR 2013

Aftenposten

FAKTA FRA VIRKELIGHEDEN

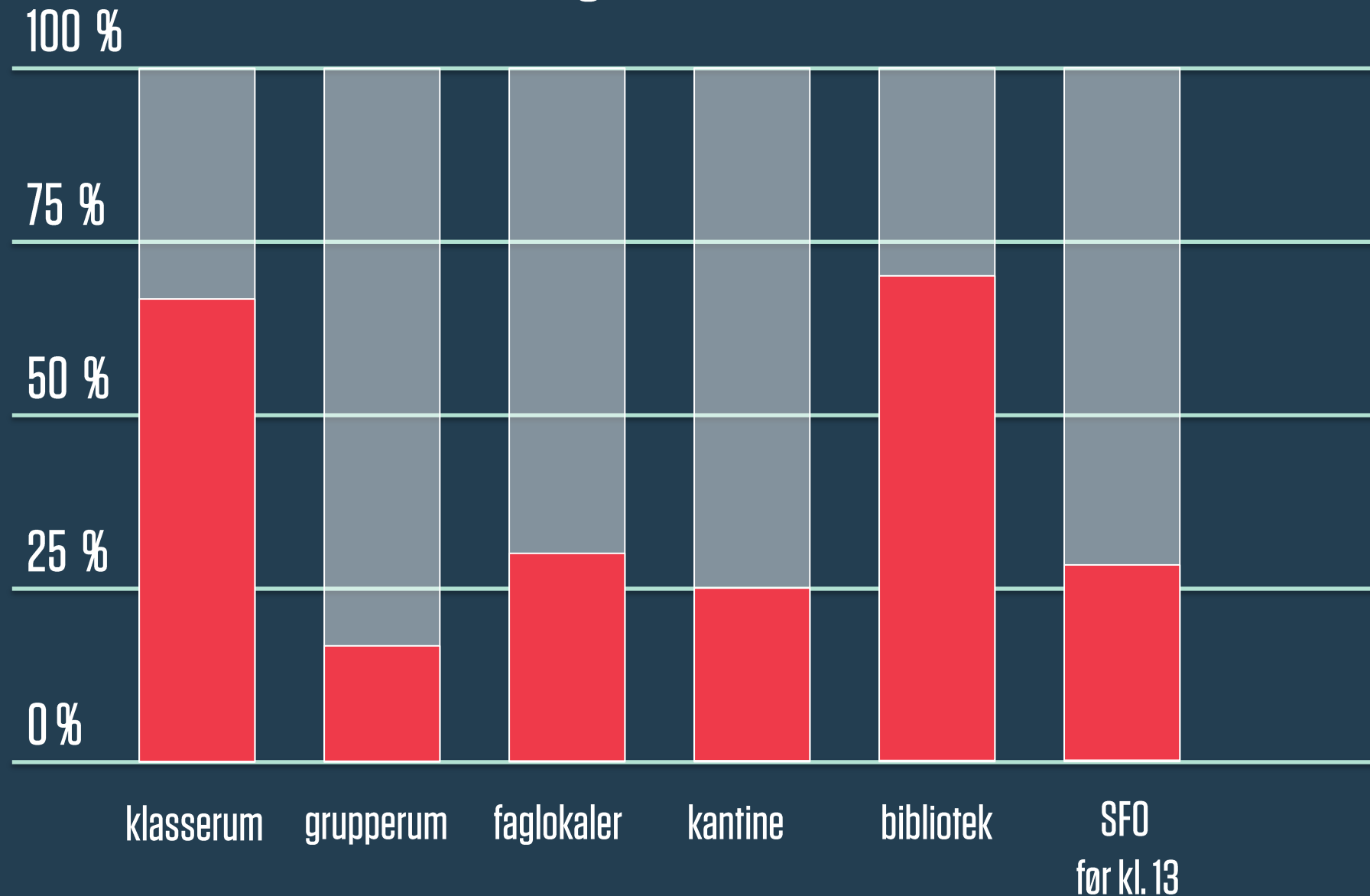

Hvor lang tid af en daglig skoledag

SIGNAL

(8.00 – 14.00) vi bruger arealerne i Folkeskolen

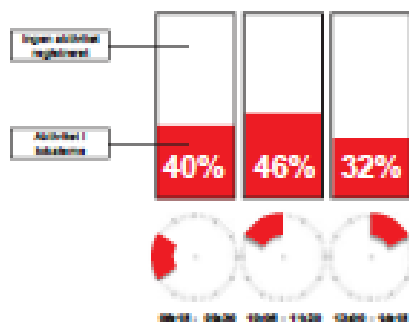
NØGLETAL FRA EN ENKELT SKOLE . . . Ledige ressourcer

SIGNAL

2.1 Opsummering af analyseresultater

Hvad kan vi se ?

- Generelt høj ledig kapacitet på hele skolen
- Rumlige fællesarealer med stort potentiale for udvikling
- Gode muligheder for at samle flere funktioner på færre m²

61%
gennemsnitlig ledig kapacitet

FARVESIGNATURER

- Klasserum
- Specialundervisning
- Fagllokaler
- Fællesrum
- Personalerum
- Fællesarealer
- SFO
- Øvrige

KLASSE RUM
38 %

FÆLLES AREALER
80 %

SFO
90 %

FAG LOKALER
52 %

DATA FRA EN PROFESIONSHØJSKOLE 11 LOKATIONER I CPH.

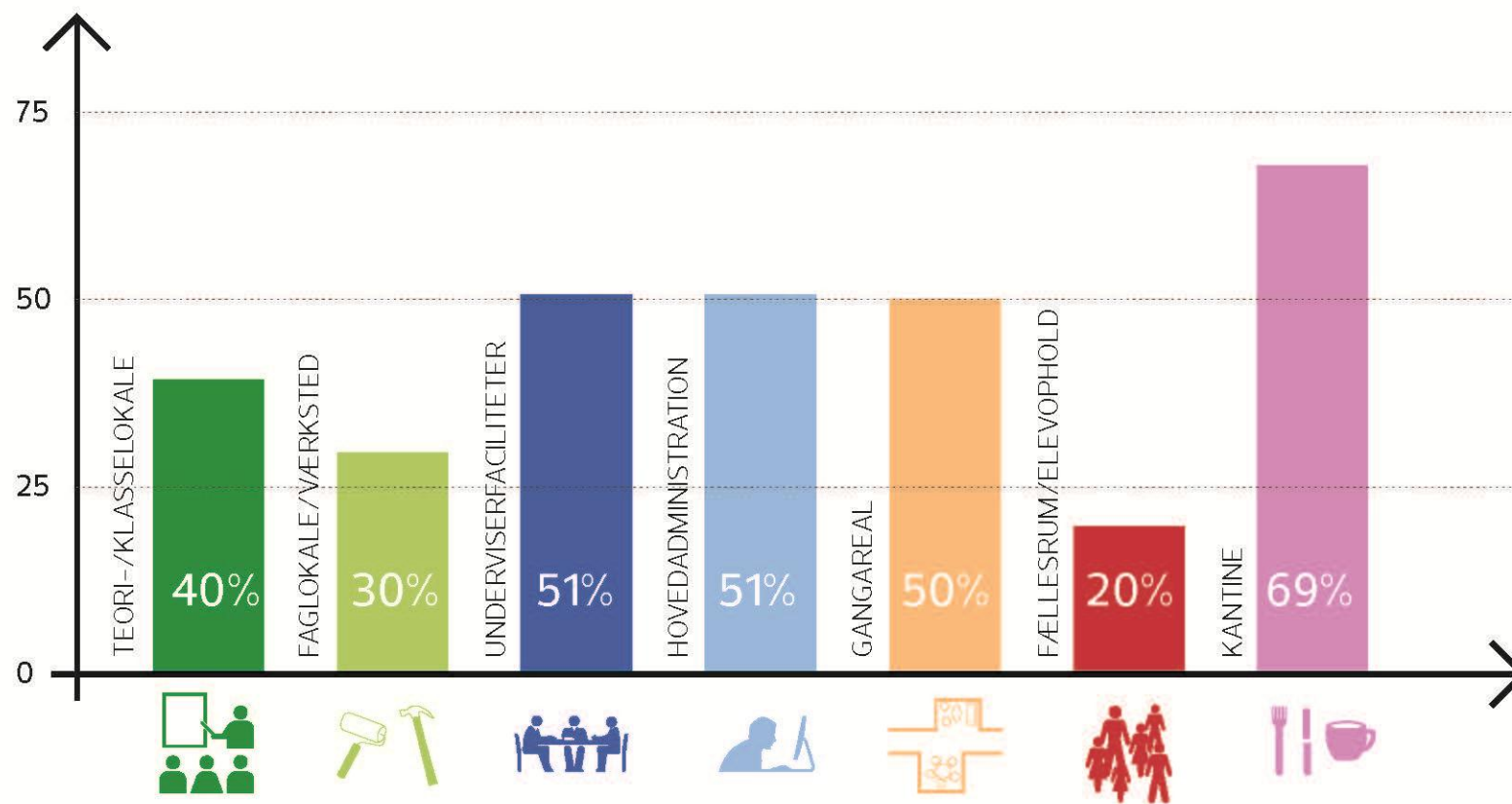
SIGNAL

Lokation	Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Δ %	Δ MIN	Δ MAX	Funktion	lokaler	booket	Σ Timer pr uge tilgængelig	booket i %
Bygning 1	37	62,0%	58,6%	59,3%	76,5%	44,9%	60,3%	5,9%	69,2%	Klasserum	37	892	1480	60%
	40	75,3%	73,0%	45,1%	54,9%	32,9%	56,3%	1,1%	71,9%	Klasserum	37	820,5	1480	55%
Bygning 2	36	47,4%	52,0%	49,0%	70,1%	57,6%	55,2%	24,2%	73,7%	Klasserum	18	395,8	720	55%
	40	54,6%	65,1%	52,6%	49,0%	62,2%	56,7%	31,6%	73,7%	Praksis øvelok./ lab./ værkst.	1	24	40	60%
Bygning 3	35	33,2%	44,7%	58,7%	46,2%	53,4%	47,2%	0,0%	73,7%	Klasserum	18	431	720	60%
	40	11,5%	8,7%	6,7%	0,0%	0,0%	5,4%	0,0%	7,7%	Praksis øvelok./ lab./ værkst.	1	0	40	0%
Bygning 4	36	43,6%	42,4%	23,8%	16,0%	18,3%	28,8%	8,8%	41,2%	Klasserum	4	100,5	160	63%
	40	19,6%	20,6%	17,4%	21,9%	17,3%	19,4%	0,0%	27,2%	Grupperum	6	92,5	240	39%
Bygning 5	35	44,7%	48,4%	43,3%	12,8%	14,9%	32,8%	12,3%	44,6%	Auditorium	1	30	40	75%
	40	38,3%	39,3%	48,6%	48,2%	47,3%	44,3%	20,0%	65,1%	Klasserum	4	7	160	4%
Bygning 6	36	22,0%	49,7%	25,5%	37,5%	33,1%	33,6%	0,0%	44,6%	Grupperum	6	26	240	1%
	39	51,6%	43,4%	55,1%	50,0%	26,6%	45,3%	0,0%	44,6%	Auditorium	1	18	40	45%
Bygning 7	35	16,2%	44,0%	23,2%	58,0%	21,1%	32,8%	12,3%	44,6%	Klasserum	19	430	760	57%
	39	16,0%	15,5%	25,9%	32,7%	38,7%	32,8%	12,3%	44,6%	Grupperum	10	185,5	400	46%
Bygning 8	36	26,0%	34,8%	26,3%	35,1%	23,9%	32,8%	12,3%	44,6%	Auditorium	3	56	120	47%
	40	23,6%	34,6%	27,7%	29,7%	25,5%	28,8%	12,3%	44,6%	Studiekuber	12	85	480	18%

Gennemsnitligt er der mellem 20 – 30 % ledig kapacitet i booking system men ca. 50% ved observationer

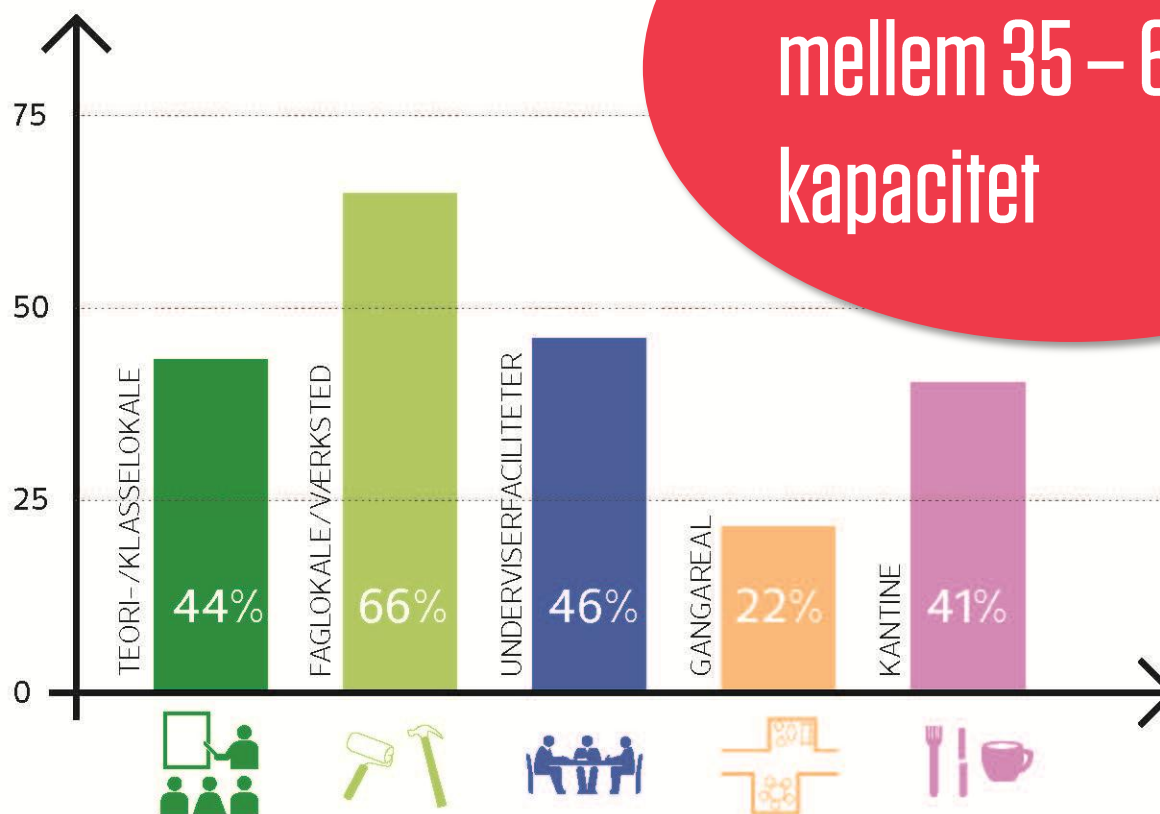
OBSERVATIONER FRA EN ERHVERVSSKOLE PÅ 100.000 M2

SIGNAL

OBSERVATIONER FRA EN ERHVERVSSKOLE PÅ 100.000 M2

SIGNAL

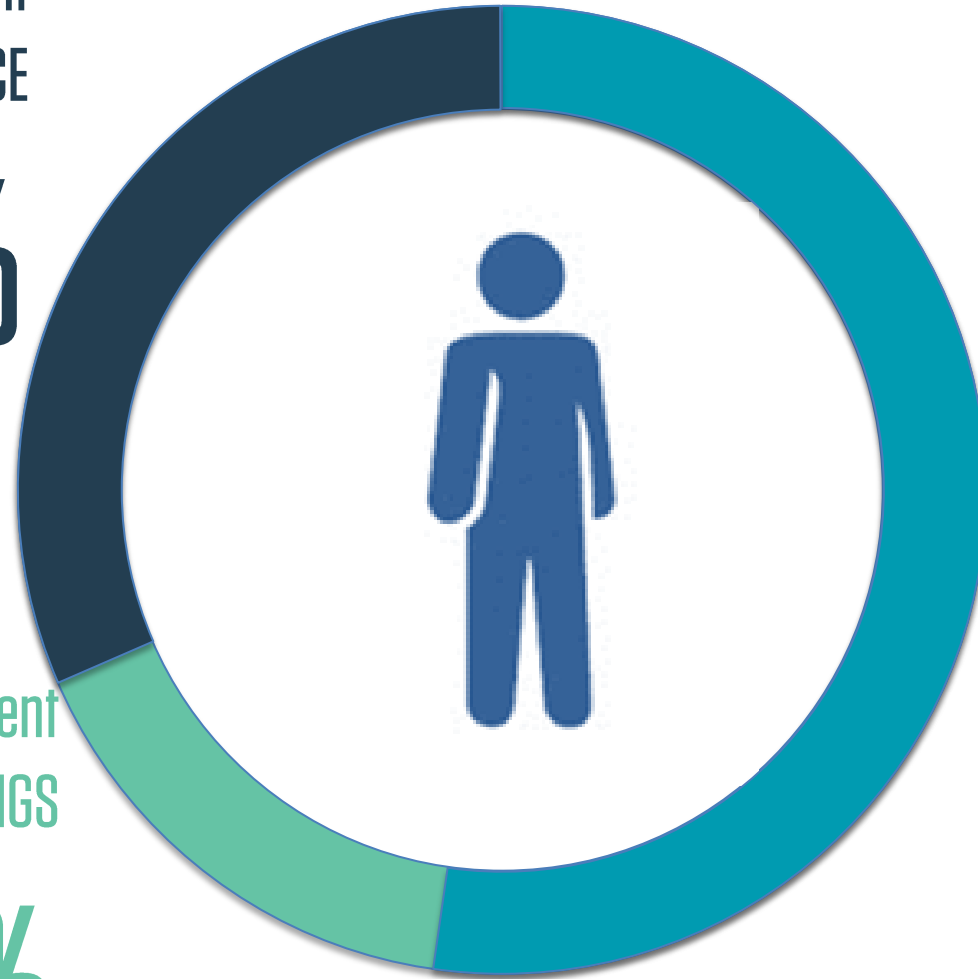
DATA FRA DK / HVORDAN BRUGER VI TIDEN VED SKRIVEBORDET ?

Average time spent
OUT OF OFFICE

15-30 %

Average time spent
IN MEETINGS

15-30 %

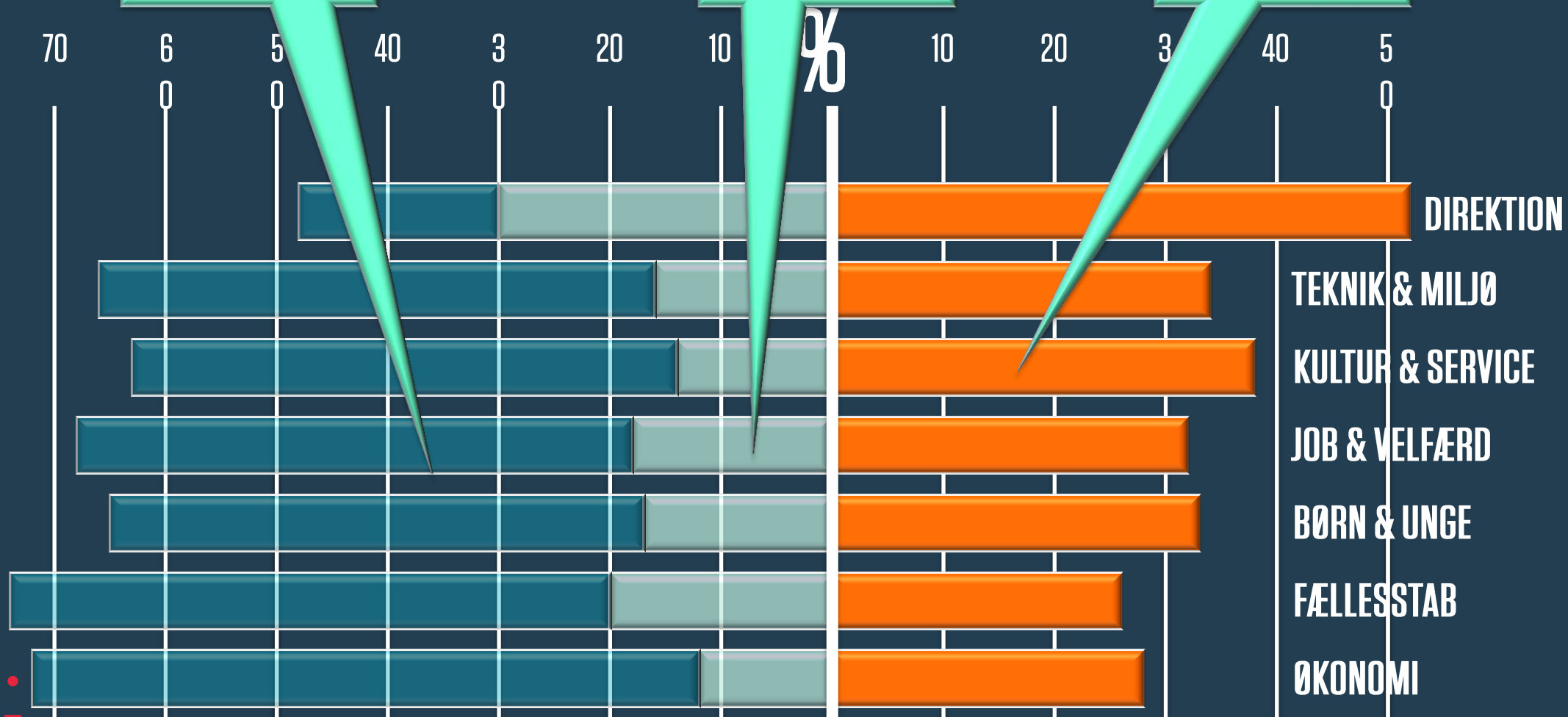

Average time spent at
WORKSTATION

30-55 %

VI VED HVORDAN MAN ARBEJDER I KOMMUNERNE

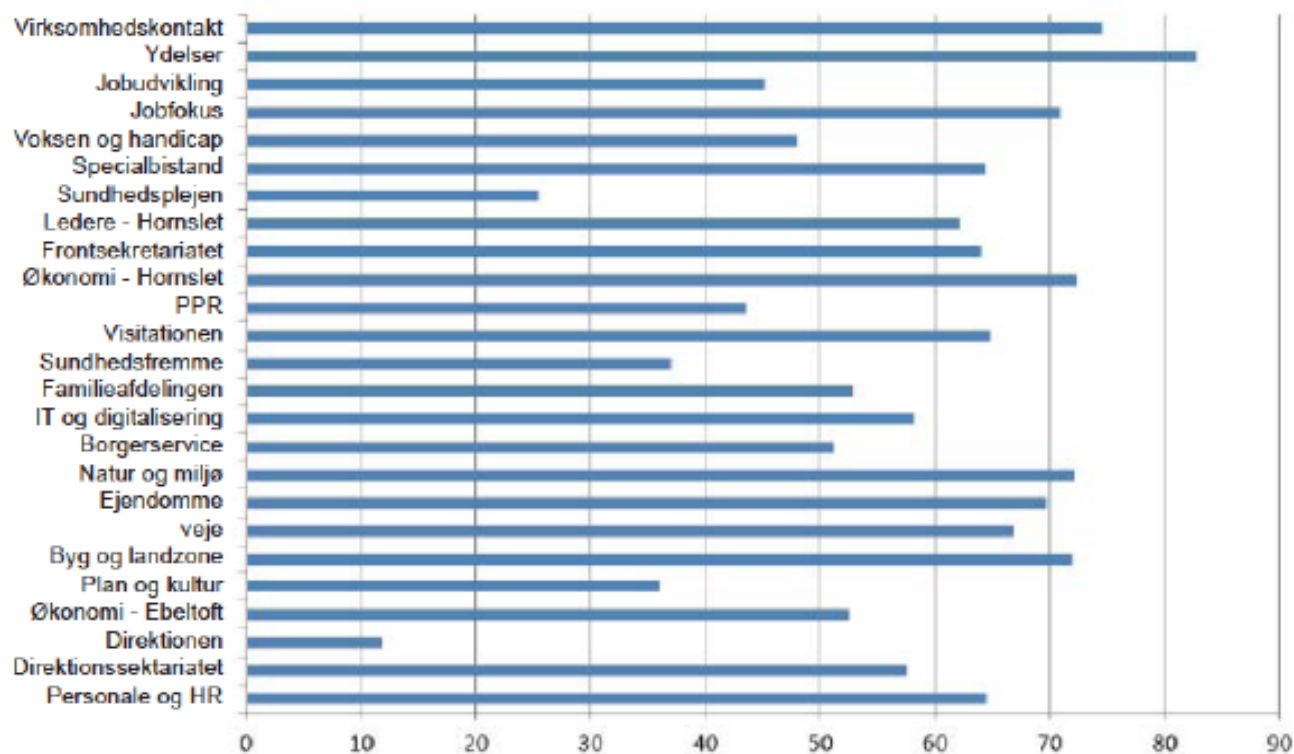
SIGNAL

NØGLETAL FRA ENDNU EN KOMMUNE

SIGNAL

GENNEMSNITLIG TILSTEDEVÆRELSE VED PC = 56%

Nøgletal:

Mest til stede ved

arbejdsstation:

Ydelser gennemsnitligt 83%

Mindst til stede ved

arbejdsstation:

Direktionen gennemsnitligt 12%

Max 73% af medarbejderne

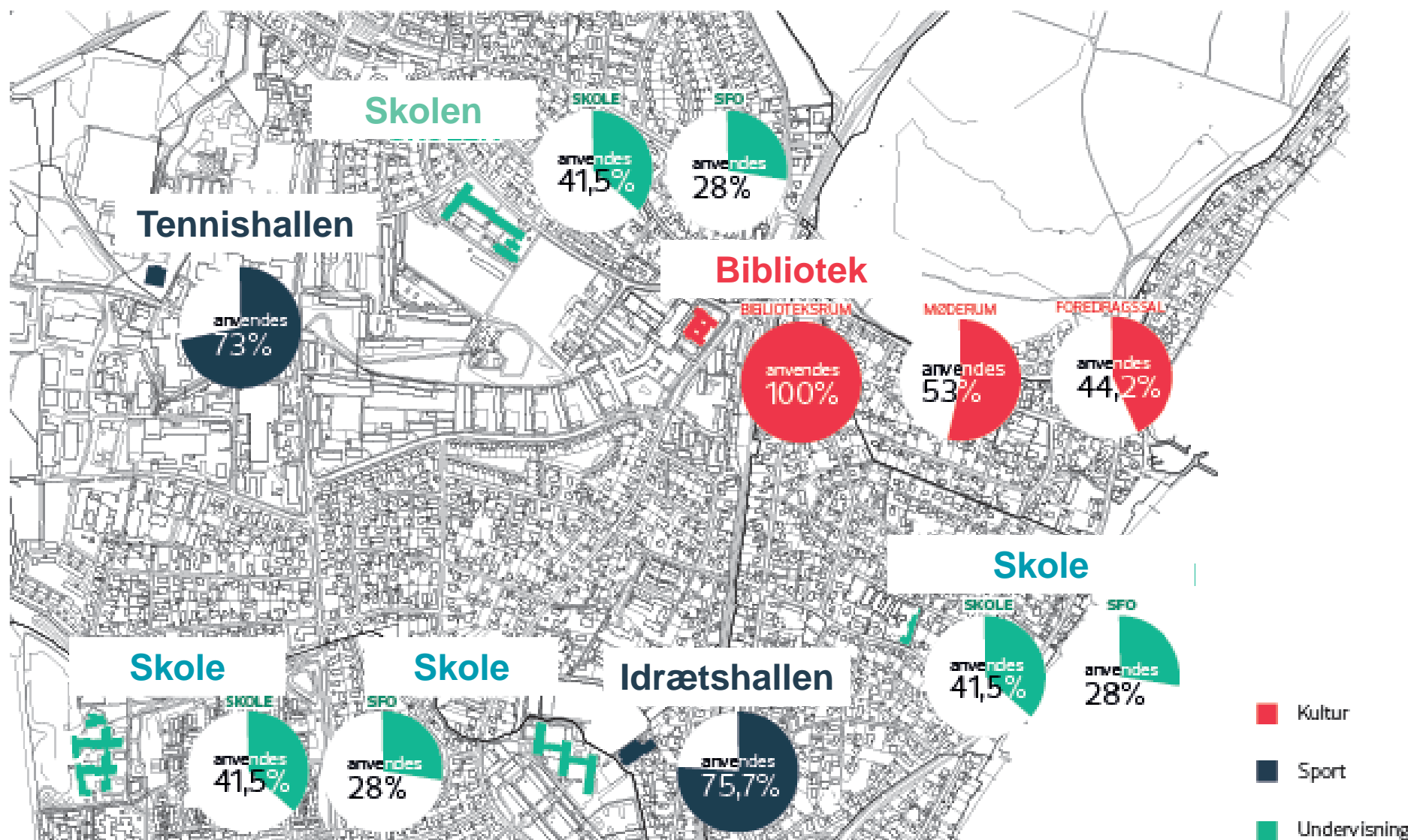
er tilstede på et tidspunkt

i hele huset

RESSOURCEANALYSE PÅ TVÆRS AF KOMMUNALE TILBUD

SIGNAL

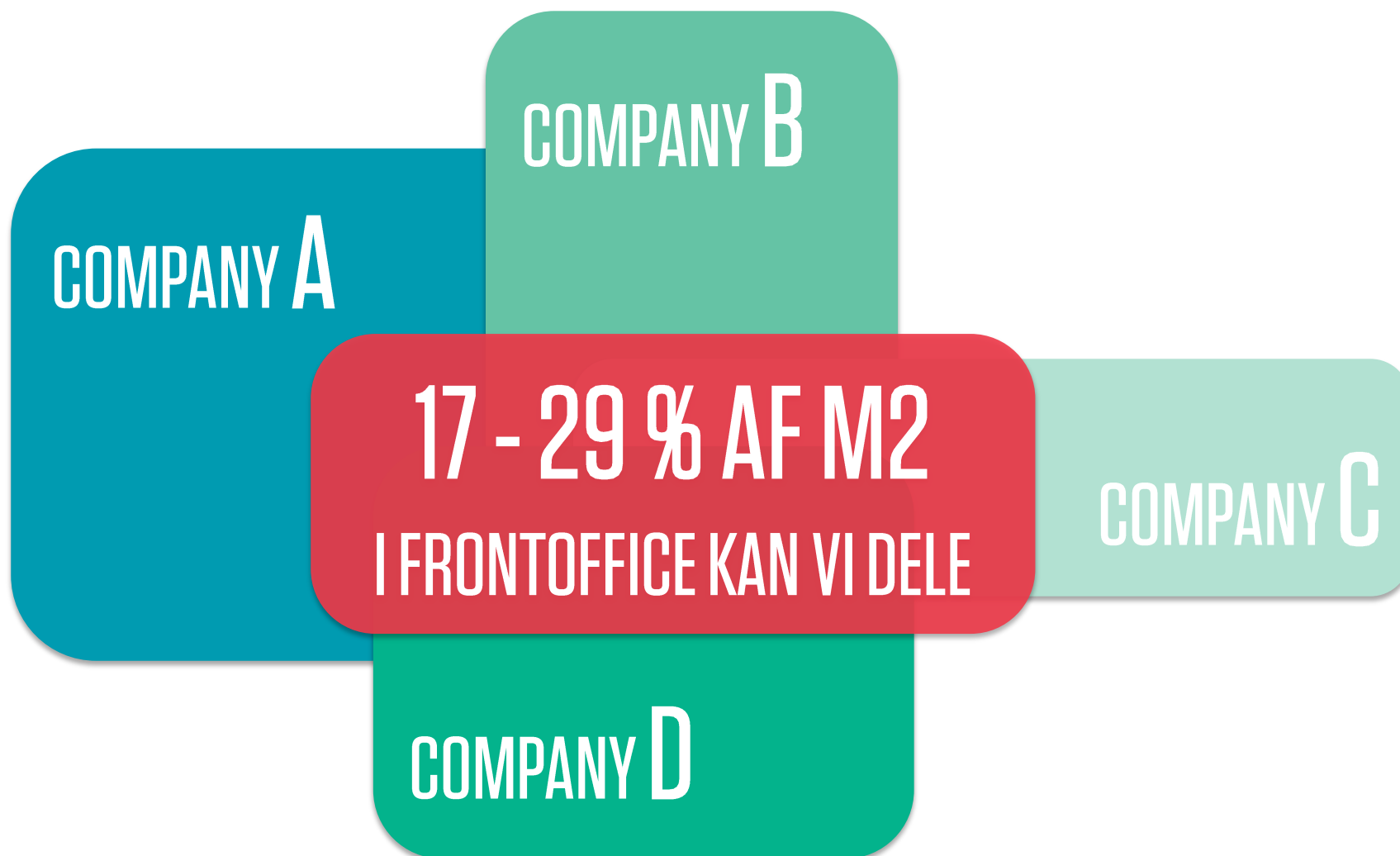
SAMMENHÆNG MELLEM M2 FORBRUG OG ORGANISERING

SIGNAL

BUILDING - EXISTING & NEW	OFFICE ZONE	PUBLIC/MIXING ZONE	
	GFA Office Zone m2/person	% of total GFA Office Zone	
EXISTING BUILDINGS /OPTIMISED		<div style="border: 2px solid orange; padding: 10px; text-align: center;"> <h2 style="color: orange;">32 m2/prs</h2> <h2 style="color: orange;">9 m2/prs</h2> </div>	
100% open office solution	approx. 21-28		
80% open office / 20% cell offices	approx. 26-30		
50% open office / 50% cell offices	approx. 27-32		
NEW BUILDINGS			
100% open office solution	approx. 15-17		
80% open office / 20% cell offices	approx. 17-20		
50% open office / 50% cell offices	approx. 23-27		
EXAMPLE: RATIO ON WORKSTATIONS	GFA Office Zone m2/person	GFA Office Zone m2/person	GFA Office Zone m2/person
	with 100% outlay of workstations	with 80% outlay of workstations	with 70% outlay of workstations
NEW BUILDINGS			
100% open office solution	approx. 15-17	approx. 12-15	approx. 9-12
80% open office / 20% cell offices	approx. 17-20	approx. 15-17	approx. 13-15
50% open office / 50% cell offices	approx. 23-27	approx. 19-23	approx. 20-23
<p>GFA: Gross Floor Area</p> <p>GFA Office Zone: Covers all areas incl. stairs / walls / facades / technology cores / toilets and decentralized common facilities (all of the support facilities located within a work area: print copy / small meeting and study rooms, informal meeting areas within a department, coffee shop etc). GFA Office Zone is excl.Public and Mixing Zone as these can vary from location to location.</p>			

VED AT DELE BRUGER VI MINDRE OG FÅR ADGANG TIL MERE

SIGNAL

EN NY BÆREDYGTIG DAGSORDEN ..... ?

SIGNAL

VALUE
UNUSED
= WASTE

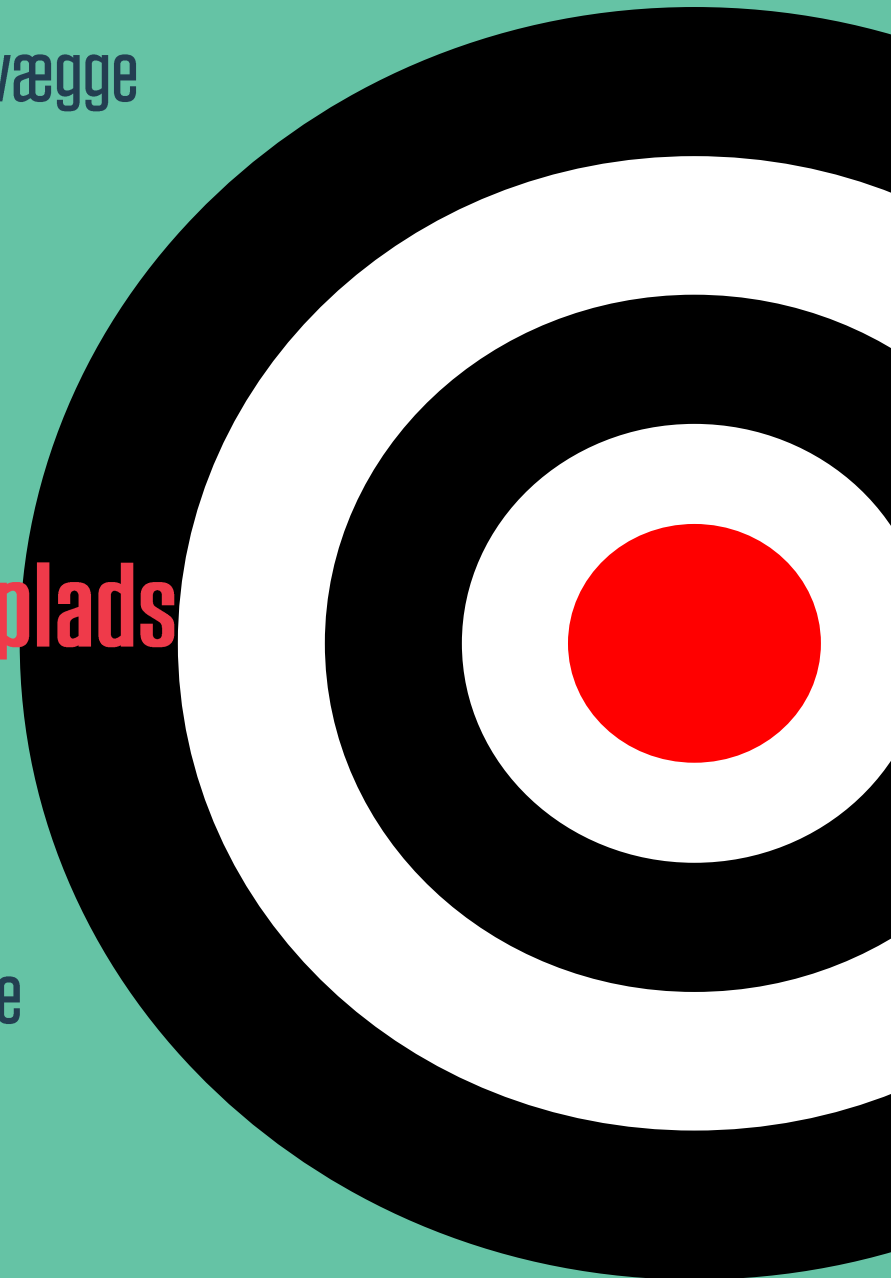
DEN MENTALE OMBYGNING

SIGNAL

Ressourcefuldhed uden at bygge om, eller at flytte vægge
Udfordre adfærd:

**Op til 35% bedre
performance på samme M2 =
flere muligheder på den samme plads**

- Brug af m2 skal afspejle reel brug over tid på dagen
- Mere er ikke altid bedre... adgang til fremfor at eje

HVAD KUNNE RESSOURCERNE BRUGES TIL ...

SIGNAL

???

FORSKELLIGE BRUGERE – ENS BEHOV

SIGNAL

Studerende

Undervisere

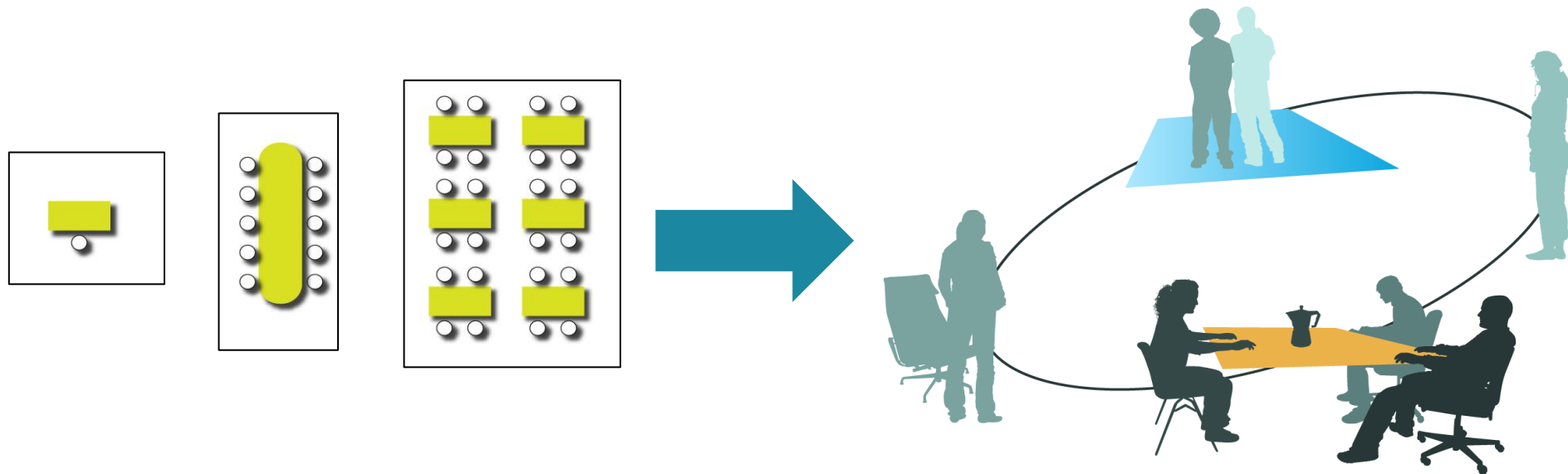
80 %
Har de samme
ønsker

Adm.
Medarbejdere

FRA FUNKTIONSDOPDELT SKOLE TIL FÆLLES EJE

SIGNAL

Ved at deles om alle faciliteter, får alle adgang til mere;
Nye Læringsrum, Møderum, Grupperum, Forberedelsesrum,
Faglokaler, Studiemiljø, Ude miljø, Café ...

MANGE BRUGERE i samme rum .... FORSKELLIGE BEHOV
OVER DAGEN

SIGNAL

Men i rum der kan deles

Kræver **FLEXIBILITET, ADAPTABILITET &**

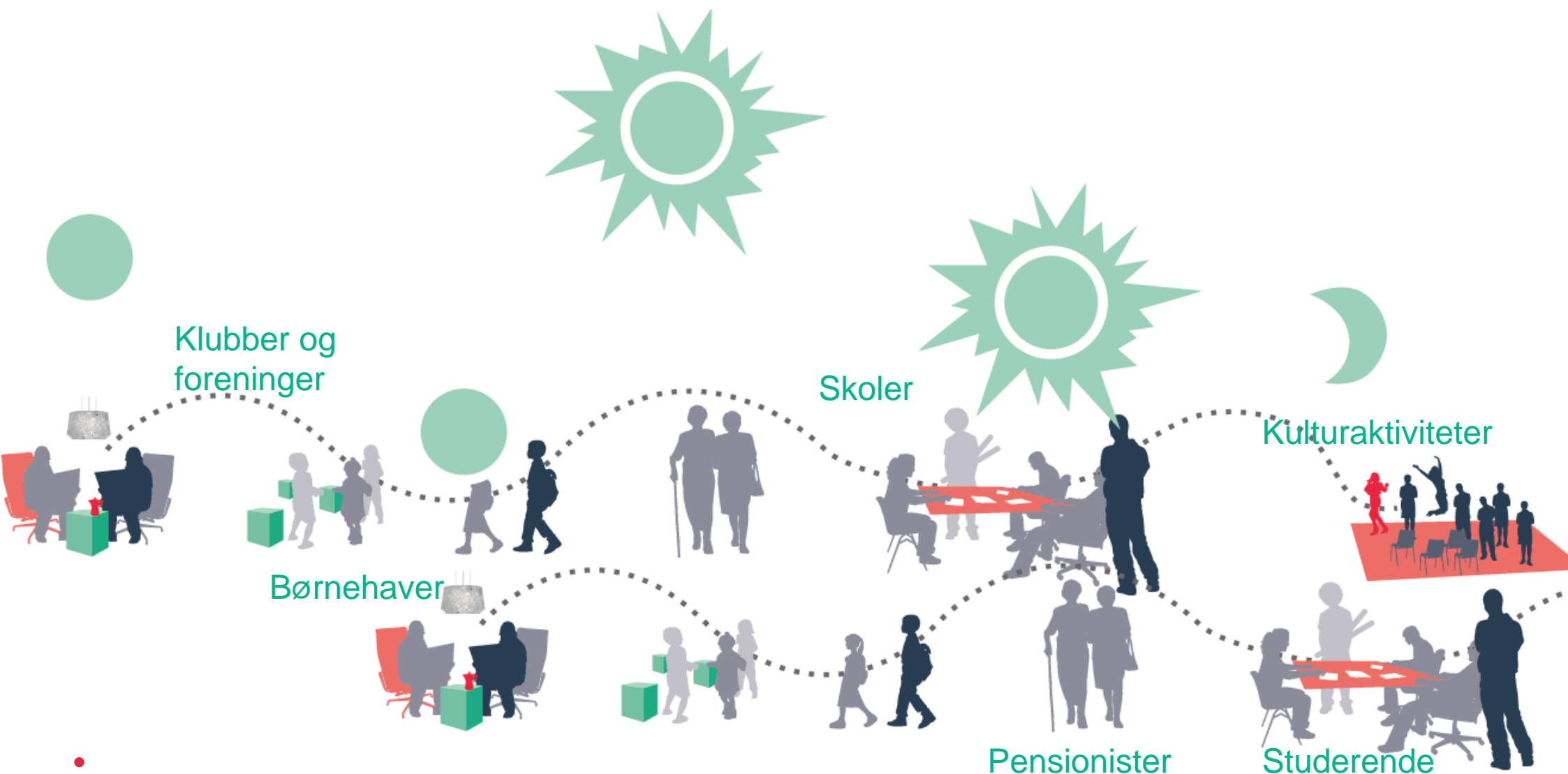
FLERFUNKTIONSANVENDELIGHED i tid og rum .....

•
-

ET DØGN , EN BYGNING

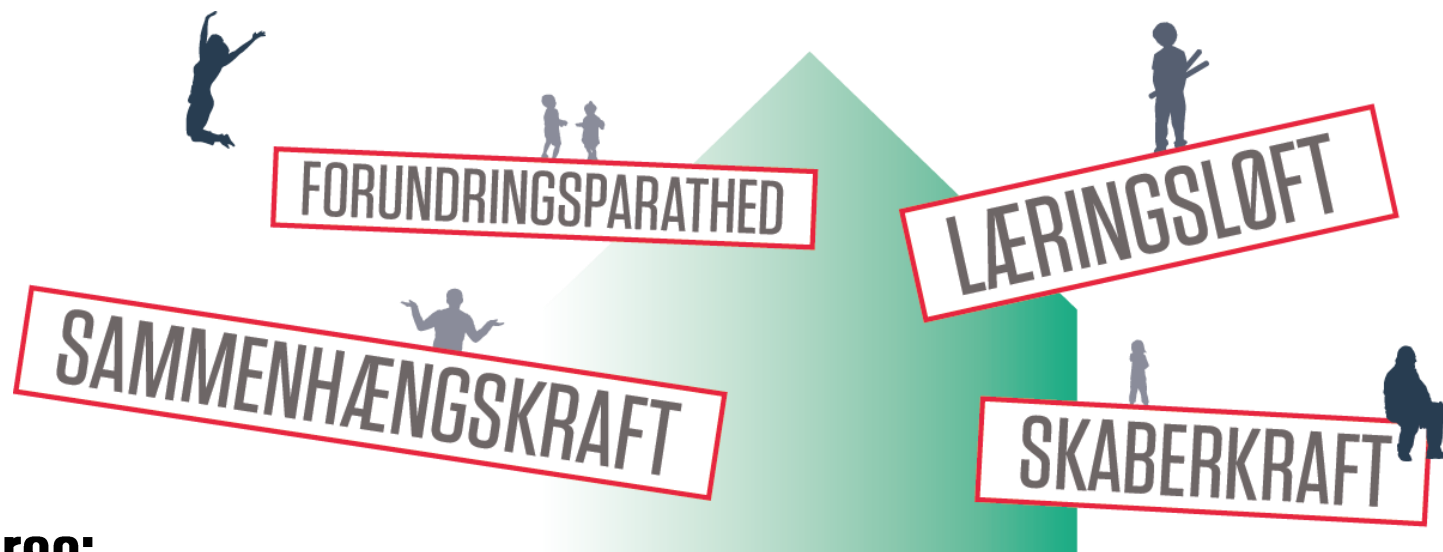
SIGNAL

Tænk i forskellige brugere og tilpassede aktiviteter

Øget **digitalisering** og **individualisering**

Øgede **sociale forskelle** og øget **kulturel fragmentering**

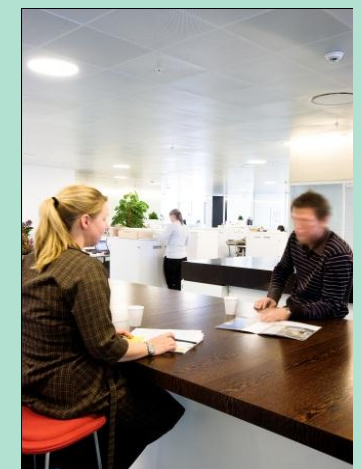
The dark horse:

I en velfærdsøkonomi på slankekur kan KOMMUNALE TILBUD blive mere "nice" end "need"

to have – derfor fokus på **ressourcefuldhed** .....

FOKUS PÅ DIVERSITET & KVALITET

SIGNAL

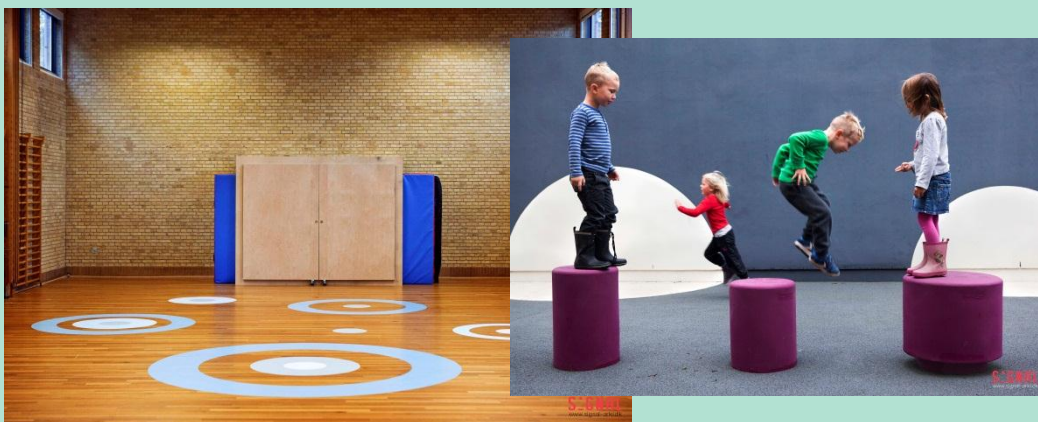
FOKUS PÅ LÆRINGSLOFT & KVALITET

SIGNAL

FOKUS PÅ LÆRINGSLOFT & KVALITET

S:GNAL

FOKUS PÅ PERFORMANCE & KVALITET

SIGNAL

1: ÅPNE OG INVITERENDE LØSNER

2: IT HELPESEN

3: NÆRINGSLEVSFUNKSJONER SAMLET - MED EGEN INNGANG

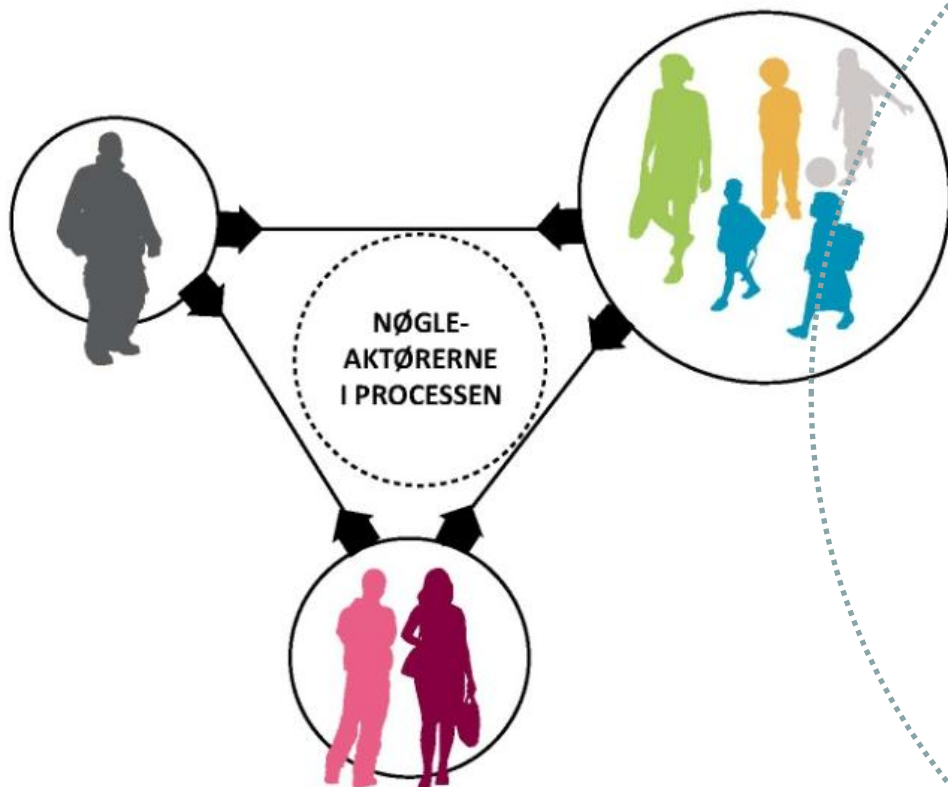
4: IDENTITET

5: REAKTOREN / TENKEBOKSEN

FØR BESLUTNING OM NYT BYGGERI

SIGNAL

- Kortlægning af eks. potentialer
- Afdækning af muligheder ved samarbejde på tværs af kommunale institutioner
- Debat om ændret brug af rum kunne give nye muligheder?

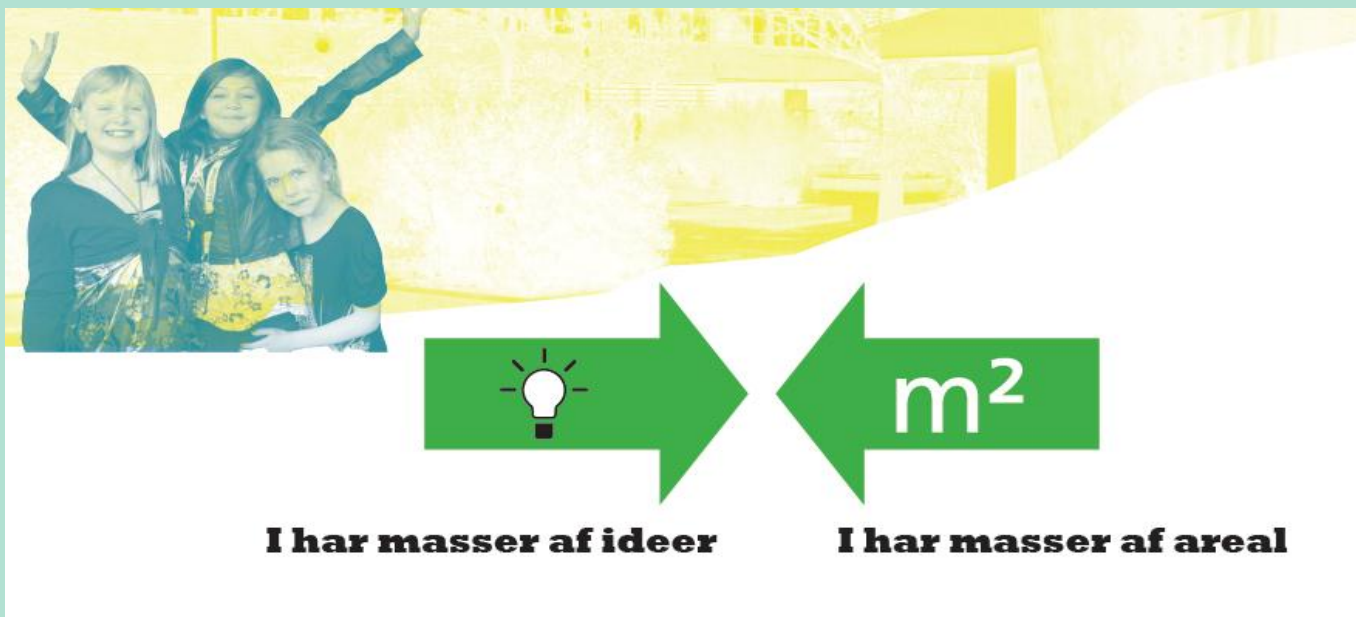

Start med af definere
forandringsprojekter med fokus på;
Hvad vi vil gøre bedre?

OG derfra vurdere hvilke ressourcer vi
allerede har til rådighed i eks. m²
I N D E N vi planlægger nyt byggeri eller
en stor forandring??

Den gode forandringsproces

SIGNAL

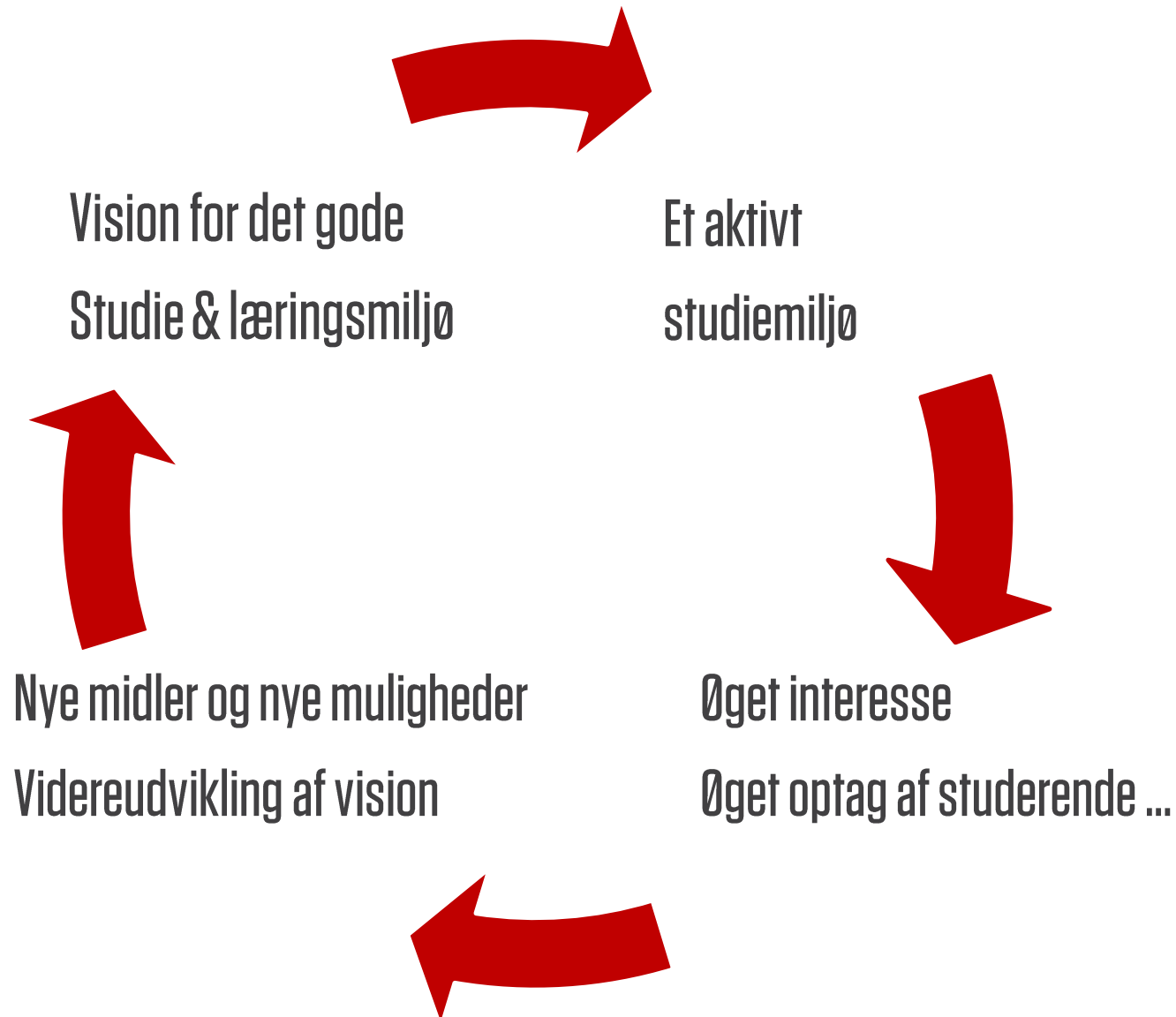

- Formulering af **vision og succeskriterier** før der tænkes i forandringer
- Afdækning af **behov og gruppekarakteristika** før der tænkes i løsninger
- Indsigt i **fakta** for at kunne **aflive myter!**
- **Ledelsesengagement** som forudsætning for brugerinvolvering
- **Brugerinvolvering** som forudsætning for ejerskab til forandring

BUNDLINJE STARTER MED EN VISION FOR FREMTIDEN

SIGNAL

6 TRENDS I FREMTIDEN

Succes i det nærmeste årti handler måske mere om

- "Bedre" fremfor "mere"
- "Adgang til " fremfor "at eje"
- Øget fokus på at rum skaber bedre performance
- Vidensarbejde skal synliggøres – rum der fremmer relationer
- Arbejde som sociale processer
- Væk med bord & stol – knyt ydelser til produktet og det miljø inventaret optræder i

I fremtiden er der brug for engagerede mennesker og vi skal derfor spørge os selv hvad der engagerer os???

SAMARBEJDSVILLIGE BYGNINGER I RESSOURCEFULDE KOMMUNER

"The most successful innovators have a deep insight into their customers and are generally very good at looking at the company from the users perspective. Finally they look beyond the product when innovating"

Larry Keeling

WWW.SIGNAL-ARKI.DK